

بلوتوث؛ آسیب‌ها و راه‌کارها

نویسندگان: طاهره خیرخواه هاجرالسادات قاسمی

مجله حوراء سال ۱۳۸۸ شماره ۳۲

به در قطار مترو تکیه داده‌ام و حوصله‌ام سر رفته است. حتی کنجکاوی درباره دست‌فروش‌های مترو هم مشغولم نمی‌کند. موبایلم را درمی‌آورم که اس‌ام‌اسی بدهم اما آنتن ندارد. صدای خنده پسرهای واگن بغلی که سرشان را کرده‌اند توی موبایل یکی و انگار دارند فیلمی را با هم می‌بینند و می‌خندند؛ توجهم را جلب می‌کند. یادم می‌افتد که فضای مترو پر از فایل‌های سرگردانی است که بین موبایل‌ها جابه‌جا می‌شود. بلوتوثم را روشن می‌کنم و منتظر می‌مانم تا گذر یکی‌شان به موبایل من برسد. برای سرگرمی خوب است. زمان زیادی نمی‌گذرد که فایلی به اسم «ایرانی» می‌رسد. سریع اکسپت می‌کنم. دختری در جمع ۵-۶ پسر جوان می‌رقصد... چندثانیه بعد... صحنه تجاوز همان ۵-۶ پسر جوان و... فریادهای دختر بیچاره...

بلوتوث یک رسانه کاملاً بی‌هزینه است که به مدد رواج کارت‌های اعتباری و همچنین افزایش امکانات گوشی‌های تلفن همراه، در اختیار بسیاری از افراد حتی در سنین کودکی قرار گرفته است. این رسانه پیام‌هایی صوتی یا تصویری را بین مردم منتشر می‌کند. پیام‌هایی که محتوای آن ممکن است به دو صورت سازمان‌یافته و جمعی، یا پراکنده و فردی تولید شود؛ اما انتشار آن، به تصمیم تک‌تک افراد صاحب‌رسانه متکی است. محتوای پیام‌هایی را که از طریق بلوتوث جابه‌جا می‌شوند، می‌توان در دو دسته کلی قرار داد. پیام‌هایی با محتوای سرگرمی یا تبلیغی که شامل پیام‌های سیاسی و مذهبی نیز هست. پیام‌ها با محتوای تبلیغی موضوع بحث ما نیست و حجم این گونه پیام‌ها نیز قابل‌قیاس با پیام‌های سرگرم‌کننده نیست.

بلوتوث‌های سرگرم‌کننده

متأسفانه در بین پیام‌های بلوتوثی، محتوایی که بتوان آن را سرگرمی سالم دانست، اندک است و در مواردی کلیپ‌های موسیقی، نقاشی با ماسه، یک اتفاق خنده‌دار یا عجیب و غریب دیده می‌شود ولی در مقابل، اغلب فیلم‌های

بلوتوثی در کشور ما محتوای جنسی دارند و پای ثابت این محتوا نیز زنان هستند. از نمایش مجالس خصوصی معمولی تا بدن‌های نیمه‌عریان، رقص و در نهایت صحنه‌های روابط نامشروع. افشاگری در مورد شخصیت‌های مشهور نیز یک دسته جدی از بلوتوث‌های سرگرم‌کننده است؛ هر چند اغلب این افشاگری‌ها، محتوای جنسی دارند. محتوای جنسی بلوتوث از دو منظر قابل بررسی است. تولید محتوا و مصرف آن.

مصرف بلوتوث‌های جنسی

پیش از این اگر فردی اهل تماشای فیلم‌های پورنوگرافی بود فیلم را به صورت غیرقانونی از منابع خاصی تهیه می‌کرد و برای تماشای آن هم نیاز به نمایشگر تلویزیون یا کامپیوتر داشت. مسلماً چنین روندی برای دسترسی به این گونه فیلم‌ها، افرادی را که انگیزه بالایی برای تماشا داشتند و یا مانعی در خانواده یا محیط اطراف احساس نمی‌کردند، جذب می‌کرد. اکنون امکان دسترسی افراد برای تماشای این گونه فیلم‌ها بالا رفته است. فقط کافی است دستگاه تلفن همراه فرد، مجهز به بلوتوث باشد و البته انگیزه مختصری برای دیدن نیز لازم است. این انگیزه حتی می‌تواند کنجکاوی صرف باشد یا توصیه یک دوست برای اینکه بدانی اطرافت چه می‌گذرد. فایل محتوای فیلم، پذیرفته و ارسال می‌شود و بدین ترتیب انتشار آن ادامه می‌یابد.

تولید محتوای جنسی

از آسیب‌زاترین تأثیرات بلوتوث، ترغیب به تولید چنین محتواهایی در سطح کشور است. تولید فیلم‌های حرفه‌ای پورنوگرافی، در دنیا روند خاص خود را دارد. پیش از این ایران تنها مصرف‌کننده چنین فیلم‌هایی بود، چون فرهنگ، دین و البته نهادهای حکومتی بعد از انقلاب اسلامی اجازه چنین فعالیت‌هایی را نمی‌دادند؛ اما با رواج بلوتوث به عنوان یک رسانه سهل‌الوصول و شخصی، هر کسی می‌تواند خود را تولیدکننده و نشردهنده چنین محتوایی بداند و به هیچ وجه نگران عواقب اقدامات ضداخلاقی و غیرقانونی خود و بی‌آبرویی‌های احتمالی نیز نباشد. البته یک تفاوت فاحش میان این گونه فیلم‌ها و پورنوگرافی‌های حرفه‌ای وجود دارد. تولیدات ایرانی بدون رضایت بازیگران آن تهیه می‌شود و نوعی تجاوز به حریم خصوصی این افراد است. کافی است با وجود این همه موبایل‌های دوربین‌دار، فیلمی مخفیانه تهیه شود و در یک مکان عمومی مثل مترو منتشر شود. در این صورت عفت زنان و دختران یک کشور اسلامی و غیرت مردان آن روی امواج بلوتوثی حراج می‌شود و به یغما می‌رود.

اتفاقاً بسیاری از این فیلم‌ها در اثر گناه و خطای همان زنان و دختران امکان تهیه، پیدا کرده‌اند و اگر چه بازنشر آن را می‌توان تاوان سنگین همان خطا دانست؛ اما گناه ایشان به هیچ وجه قابل مقایسه با گناه تولیدکننده و نشردهنده این فحشا در بین جامعه اسلامی نیست. این در حالی است که صحنه گردانان اصلی، به راحتی می‌توانند در حاشیه امن باقی بمانند؛ اما ادامه زندگی برای زنان و دختران قربانی ممکن نیست. به همین دلیل آمار تهدید به انتشار فیلم‌های نامناسب از زنان و اخاذی از آنان، به تدریج رو به افزایش است و زنان به جای معرفی مجرم اصلی برای حفظ آبرویشان، به خواسته‌های مالی و غیرمالی فرد اخاذ تن می‌دهند و بعضاً بیش از پیش در منجلاب فرو می‌روند و به مجرم نیز این امکان را می‌دهند که عمل مجرمانه‌اش را بدون آنکه دستگیر شود، بارها تکرار کند. نمونه‌هایی از خودکشی دخترانی که فیلم آنان منتشر شده بود وجود دارد.

این در مورد زنانی بود که خود خطاکار بودند؛ اما فاجعه، گاه از این بالاتر می‌رود و آبروی زنان مؤمن و عفیف نیز بازیچه می‌شود. فیلم‌برداری از مجالس و استخرهای زنانه، دزدیدن فیلم‌های خصوصی مهمانی دختران دانشجوی، فیلم‌برداری از زنان در پارک مخصوص بانوان و مواردی از این دست، بارها تکرار شده و امنیت را در بعد معنوی و روانی کاهش داده است؛ اما متأسفانه مجرمان همچنان در حاشیه امن به سر می‌برند و برخورد قاطعی با آنها صورت نگرفته است.

عوامل و آسیب‌ها

مهم‌ترین عواملی که از سوی روان‌شناسان و جامعه‌شناسان درباره رواج چنین محتواهایی در بین مردم مطرح می‌شود، بیشتر به جنسی شدن فضای جامعه و افزایش تقاضا برای مصرف این محتواها اشاره دارد. البته این ادعا، نیاز به شواهد و بررسی‌های بیشتر دارد و خود معلول عوامل دیگری است که باید به طور مفصل بررسی شود. عواملی چون ضعف باورهای دینی، کم‌رنگ شدن حیا و عفت، مدرن شدن زندگی و حذف نظارت‌های عمومی ناشی از پیوندهای بین مردم، توسعه حریم خصوصی افراد و بسیاری موارد دیگر که قابل طرح بوده و هر کدام همزمان، علت و معلول سوق دادن فضا به سمت و سوی کنونی هستند و بر هم تأثیر متقابل دارند. به همین دلیل بحث عوامل باید در مجالی دیگر مطرح شود.

در خصوص آسیب‌های بلوتوث به عنوان یک رسانه، می‌توان موارد ذیل را برشمرد: در یک نگاه کلی می‌توان این آسیب‌ها را به دو دسته تقسیم کرد: برخی از این آسیب‌ها، متوجه ارزش‌های انسانی و اسلامی است و دسته دیگر مخل امنیت جامعه، مصداق ذیل نمونه‌ای از این‌گونه آسیب‌ها هستند.

۱- کاهش حیای فردی و عمومی در جامعه

حیا به عنوان یکی از مهم‌ترین شاخص‌های ایمان و انسانیت، از سوی تفکر مدرن و لوازم آن، مورد هجوم قرار گرفته و نشانه‌های این هجوم و کاهش روزافزون حیا در سطح جامعه حتی اگر از طریق تحقیقات کمی یا کیفی اثبات نشده باشد، قابل مشاهده است. بلوتوث به عنوان رسانه‌ای که بخش عمده‌ای از محتوای آن را فیلم‌های مستهجن تشکیل می‌دهد، در کنار ماهواره و اینترنت و سی‌دی‌های مبتذل، یکی از عوامل کاهش‌دهنده حیای فردی و عمومی در جامعه است. برای کسانی که به هر دلیل از آسیب‌های ماهواره و اینترنت و سی‌دی‌های مبتذل به دور هستند، این رسانه می‌تواند تأثیری مشابه یا عمیق‌تر داشته باشد. ممکن است در اثر کنجکاوی یا وسوسه و به دلیل در دسترس بودن و سهل بودن مشاهده این فیلم‌ها به سادگی، قباحات ورود در این فضاها برای استفاده‌کننده از دست برود. اشاره به یک دوست درباره محتوایی که مشترکاً دیده‌اند؛ گفتگوی بی‌پرده در مورد آن؛ تحلیل و بازگویی آنچه دیده شده؛ صرافت این واقعیت که همکار غیرهمجنس شما در محل کار هم به احتمال زیاد چنین بلوتوثی دریافت کرده و چنین صحنه‌هایی دیده و چنین گفتگوهایی بین او و دوستانش برقرار شده و تصوراتی در ذهن‌ها شکل گرفته؛... و بسیاری افکار و حالات دیگر که در حول و حوش رواج فیلم‌های بلوتوثی به وجود می‌آید، حریم‌های ذهنی و عینی را می‌شکند. کافی است افرادی که در معرض این فضا بوده‌اند، گذشته خودشان را با امروزشان مقایسه کنند. افکاری که روزی در خلوت نیز از بال و پر دادن به آن حیا می‌کردند امروز به راحتی از آن سخن می‌گویند. شکسته‌شدن حریم‌ها راه را بر بسیاری از مفاسد و گناهان دیگر هموار می‌کند. این بی‌حیایی در روابط همسران نیز خود را نشان می‌دهد. برخلاف آنچه برخی تصور می‌کنند، نه تنها باعث بهبود روابط نیست که در دراز مدت آسیب‌زا نیز خواهد شد.

۲- تغییر ذائقه جنسی

به گفته بسیاری از مشاوران خانواده، رواج مشاهده فیلم‌های پورنوگرافی و مستهجن باعث تغییر ذائقه جنسی افراد جامعه می‌شود. این تغییر ذائقه از یک سو باعث شکل‌گیری خواسته‌های نامشروع از همسر و نارضایتی‌های عمیق در

رابطه زوجیت شده و به طور کلی به نهاد خانواده و رابطه همسری آسیب جدی وارد می کند و از سوی دیگر فساد را در سطح جامعه افزایش می دهد. فیلم های بلوتوثی به عنوان یکی از رسانه های فراگیر و تأثیرگذار در این زمینه باید مورد توجه قرار گیرد.

۳- کودکان و نوجوانان در معرض مشاهده محتوای غیراخلاقی

سن استفاده از تلفن همراه روز به روز کاهش می یابد و در حال حاضر بسیاری از کودکان دبستانی امکان استفاده از تلفن های همراه مجهز به بلوتوث را دارند و از طرفی هیجان دریافت یک فایل سرگرم کننده برای کودکان بسیار بیشتر از بزرگسالان است. تصور کنید یکی از این فایل های سرگرم کننده که فرزند شما از همکلاسی یا دوست کلاس تقویتی خارج از مدرسه اش دریافت می کند یا یکی از فایل های سرگردانی که در کوچه و خیابان شکار می کند، حاوی صحنه هایی باشد که در وهله اول او را شوکه می کند و ممکن است باعث آسیب روانی شود و در سنین نوجوان می تواند به کلی او را به وادی های خطرناکی از لحاظ فکری و حتی عملی بکشاند که بازگشت از آن ناممکن یا بسیار سخت است. متأسفانه برخی خانواده ها محدودیت کمی برای کودکانشان در مشاهده تصویر غیراخلاقی ایجاد می کنند و کودکان نیز فیلم های صحنه دار یا کانال های غیراخلاقی ماهواره را در کنار سایر افراد خانواده به راحتی مشاهده می کنند. دلیلی ندارد این تیپ خانواده ها نگران خطرات فیلم های بلوتوثی باشند؛ اما اغلب خانواده های ایرانی، ترجیح می دهند در سنین کودکی و نوجوانی، فرزندانشان را از چنین آلودگی هایی دور نگاه دارند. در حالی که نسبت به خطر بالقوه تلفن های همراه مجهز به بلوتوث آگاه نیستند.

۴- رواج صفات زشت اخلاقی و علنی کردن گناهان

بخشی از محتواهای فیلم های بلوتوثی، افشاگری در مورد زندگی خصوصی انسان های مشهور جامعه و برملا کردن نقاط ضعف آنهاست و این صفتی است که خداوند ستارالعیوب به شدت از آن نهی می کند. این نهی از سویی برای حفظ کرامت انسانی تک تک افراد و بازگذاشتن راه توبه برای آنان و از طرف دیگر، با هدف پاک نگاه داشتن فضای عمومی جامعه و جلوگیری از قباحت زدایی درباره گناهان است. شیوع بلوتوث در مورد قلیان کشیدن کذابی فلان مداح مشهور، مهمانی با حضور فلان فوتبالیست، جشن تولد فلان مجری مشهور تلویزیونی و بسیاری موارد دیگر که متأسفانه بخش اعظم این افشاگری ها نیز همچنان موضوعات غیراخلاقی را شامل می شود. نفس مشاهده چنین فیلم هایی که بدون رضایت سوژه ها و از حریم خصوصی آنها تهیه شده از لحاظ شرعی و اخلاقی جایز نیست و اشتباه

بزرگ‌تر زمانی رخ می‌دهد که افراد بدون درنگ و نگرانی در مورد مسئولیت‌ها و عواقب تصمیم‌شان این فیلم را برای دوستی دیگر می‌فرستند و او را هم به دیدن آن فیلم تشویق می‌کنند و باعث افزایش این فضا و ولع مشاهده افشاگری‌ها در سطح جامعه می‌شوند. این شرایط از ما انسان‌هایی می‌سازد که عیب‌جویی و دیدن رسوایی دیگران و رسوا کردن دیگران احساس لذت می‌کنیم. این موارد سقوط اخلاقی جامعه را تسریع می‌کند.

۵- کاهش امنیت عمومی به ویژه برای زنان

اخبار مختلف مبنی بر فیلم برداری مخفیانه از همه محیط‌های محفوظ برای زنان از اتاق پرو و استخر زنانه و پارک بانوان گرفته تا عروسی‌های به ظاهر غیرمختلط، مسلماً احساس امنیت را برای زنان کاهش و آنها را تحت فشار قرار می‌دهد. از سوی دیگر این خطر، کاملاً واقعی؛ اما غیرقابل مشاهده است. ترکیب این دو حالت باعث کاهش حساسیت زنان نسبت به این خطر می‌شود. زنان از احتمال سوژه شدن در مکان‌های خصوصی آگاهند؛ اما ترجیح می‌دهند این افکار را از ذهن‌شان دور کرده و با آرامش از فضا بهره ببرند. اگر چه نمی‌توان قصوری جدی به زنان نسبت داد اما حساسیت‌هایی که برای حفظ حریم‌ها لازم است به آرامی ترک برداشته، فرومی‌ریزند.

۶- کاهش غیرت مردان جامعه

آموزه‌های تفکر مدرن، به تدریج موجب کم‌شدن حیا می‌شود و به طور غیرمستقیم موجب کاهش آن می‌شود. غیرت یکی از صفات انسانی است که تفکر مدرن، آن را به سخره می‌گیرد. صفتی که با روند کنونی باید سراغ آن را در داستان‌های قدیمی بگیریم، تا در میان افراد جامعه. مردی که حاضر است محتوای غیراخلاقی این فیلم‌ها را ببیند و فردی را ابزار تفریح و لذت خود قرار دهد، در حالیکه آن فرد راضی به این بی‌آبرویی نیست و باز هم فراتر از آن، چنین محتوایی را به راحتی برای دیگران می‌فرستد؛ این مرد چه نسبتی با مردان غیرت‌مند دیروز دارد که ناموس‌شان بر جان‌شان مقدم بود؟!

راه کارهای حداقلی

برخی راه کارهای مقابله با آثار منفی این آسیب و کاهش این آثار این رسانه عبارتند از:

۱- تقویت تقوای حضور

در دنیای کنونی که شکست حریم ها و فروغلتیدن در ورطه آلودگی و گناه بسیار آسان شده است و هیچ کدام از عوامل نظارتی خانواده و جامعه قدرت بالایی برای نفوذ در خلوت انسان ها را ندارد، اولین و مهم ترین قدم تقویت تقوای حضور است. تقوای حضور، ضروری ترین مسئله ای است که باید به آن پرداخته شود. افراد باید به درجه ای از فهم و خویشتن داری و تقوا برسند که خود، بر این وسوسه ها غلبه کنند و از آلودگی هایی که در یک قدمی آنها موج می زند، دامن برکشند که این مهم نیاز به مجاهده ای عظیم دارد. متأسفانه دیده می شود که مشاهده و بازنشر محتواهای غیراخلاقی بلوتوثی بین افرادی که باورهای مذهبی دارند نیز رواج دارد. در حالی که فتاوی صریحی از مراجع در این زمینه وجود دارد که حکم به حرمت مشاهده یا نهی مشاهده به احتیاط واجب داده اند. این حرمت نه فقط برای مفسده انگیز بودن محتوا که به دلیل نارضایتی فردی که از او فیلم تهیه شده نیز هست. بی آبرو کردن افراد و اشاعه فحشا در جامعه نیز از دلایل حرمت دیدن این فیلم هاست.

۲- دوری از منطقه خطر(گناه)

اگر چه تربیت قرنطینه ای و دور نگاه داشتن انسان ها از همه منابع آلودگی نه ممکن و نه جایز است؛ ولی توصیه های مکرری در خصوص دوری از منطقه گناه وجود دارد. برای ایجاد این فاصله باید دو موضوع مختلف مد نظر قرار گیرد: س هر فردی برای خویش منطقه امنی دارد که مخصوص خود اوست و باید از این فضا مراقبت کند. اعلام صریح این موضوع به دوستی که عادت به فرستادن فیلم های نامناسب بلوتوثی دارد، می تواند یکی از این راه کارها باشد.

س والدین یا مربیان باید در این خصوص تدابیری بیندیشند. اگر چه اغلب مربیان و متخصصان تعلیم و تربیت معتقدند که تلفن همراه در دوران مدرسه برای کودکان و نوجوانان آسیب زا و نامناسب است؛ اما همچنان بعضی از خانواده های مقید به حریم های اخلاقی به دلایلی برای کودکانشان تلفن همراه تهیه می کنند. در این صورت اکیداً

توصیه می‌شود که این تلفن، دارای حداقل امکانات، فاقد امکان مشاهده عکس و فیلم و تنها قابل استفاده برای برقراری تماس و پیام کوتاه باشد. اغلب خانواده‌ها به فرزندانشان اطمینان دارند؛ اما احتیاط شرط عقل است.

۳- تدابیر امنیتی و حقوقی از سوی حکومت

برای تولیدکنندگان فیلم‌های مستهجن داخلی، چه با رضایت سوژه چه بدون رضایت او باید مجازاتی متناسب با گستره و شدت جرم تنظیم شود و توان بالایی برای دستگیری مجرمان به کار گرفته شود. این مجازات باید قدرت پیشگیری از وقوع جرم را داشته باشد. کسی که بدون رضایت سوژه و به قصد تجاوز و اخاذی چنین فیلم‌هایی را تهیه و تکثیر می‌کند، باید مجازات شود، مجازاتی که قدرت بازدارندگی داشته باشد. به گفته مقامات نیروی انتظامی توزیع‌کنندگان حرفه‌ای این نوع فیلم‌ها نیز باید، تحت تعقیب قرار گیرند. مکان‌های عمومی مانند مترو، پایانه‌ها و فرودگاه‌ها محل فعالیت این افراد است. به گفته یک مقام انتظامی سایتی با عنوان بلوتوث‌بازان مترو، مدتی پیش دست به ساماندهی این افراد زده بود. متلاشی شدن باندهای اشاعه فحشا در اینترنت و پخش اعترافات آنها نشان داد، سازمان‌یافتگی برای اشاعه فحشا از طریق بلوتوث بسیار محتمل است.

به گفته مقامات قضایی و انتظامی، قوانین لازم برای برخورد با عاملان اصلی اشاعه محتوای غیراخلاقی موجود است و جدیت در عمل را می‌طلبد.

در مورد تدابیر امنیتی نیز می‌توان به مقابله در لایه فنی اشاره کرد. چندی قبل خبری مبنی بر نصب دستگاهی برای ایجاد اختلال در سیستم ارسال بلوتوث در تونل‌های مترو منتشر شد؛ اما به فاصله کمی این خبر تکذیب شد. هر چند مبارزه و مقابله سخت‌افزاری با چنین پدیده‌هایی تنها به عنوان یک راه‌حل بسیار کم‌دامنه و محدود مد نظر است؛ اما نباید از بررسی امکان چنین مقابله‌ای و راه‌های اجرای آن در مقابل چنین خطر بزرگی غفلت کرد.

۴- نهی از منکر

احیای نهی از منکر می‌تواند در این زمینه یعنی مشاهده و به‌ویژه بازنشر چنین فیلم‌هایی بسیار مؤثر باشد. یک تذکر ساده ممکن است برای همیشه برای یک دوست تأثیرگذار باشد. از چنین تذکری البته با رعایت ظرایف آن دریغ نکنیم. وَذَكَرْ فَإِنَّ الذِّكْرَ تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ. و پند ده که مؤمنان را پند سود بخشد.